

УДК 351.82

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.94>

НАЦІОНАЛЬНІ ІНІЦІАТИВИ ЩОДО БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ТА ЇХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ

Когут В.М.,

кандидат технічних наук, старший науковий співробітник
відділу організації наукової роботи,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
ORCID: 0009-0000-3286-9016

Когут В.М. Національні ініціативи щодо безпеки дорожнього руху та їх імплементація.

Актуальність теми обумовлена зростаючою кількістю дорожньо-транспортних пригод та необхідністю підвищення рівня безпеки на дорогах. Національні ініціативи з безпеки дорожнього руху є важливою складовою державної політики, спрямованої на зниження аварійності та збереження людських життів. Ефективна імплементація цих заходів дозволяє суттєво поліпшити ситуацію на дорогах та сприяти сталому розвитку транспортної інфраструктури.

Стаття присвячена аналізу національних ініціатив у сфері безпеки дорожнього руху в Україні та їх імплементації в контексті європейських стандартів. Основною метою дослідження є визначення ключових напрямів та механізмів підвищення рівня безпеки дорожнього руху, шляхом адаптації європейського досвіду. Особлива увага приділяється аналізу нормативно-правових актів, які регулюють безпеку дорожнього руху, таких як Закон України «Про дорожній рух» і постанови Кабінету Міністрів України, а також рекомендаціям щодо їх вдосконалення.

Національні ініціативи, які імплементуються в Україні, розглядаються в контексті міжнародного співробітництва та впровадження європейських стандартів. Стаття також досліджує питання впливу новітніх технологій та інформаційних систем на покращення безпеки, як-от використання GPS та автоматизованих систем збору даних про дорожні ситуації.

Особлива увага приділена ролі національних спостережних органів, які займаються моніторингом дорожньо-транспортних пригод та розробкою стратегій покращення безпеки дорожнього руху. Проаналізовано досвід країн Європейського Союзу щодо створення та функціонування таких органів, зокрема Франції, Німеччини та Італії, та надано рекомендації щодо адаптації цих моделей в Україні.

Висновки статті підкреслюють важливість комплексного підходу до підвищення безпеки на дорогах, що включає спільні зусилля держави,

громадськості та міжнародних партнерів, а також інтеграцію передових технологій. Результати дослідження можуть бути корисними для формування нових національних стратегій у сфері безпеки дорожнього руху та підвищення ефективності існуючих заходів.

Ключові слова. безпека дорожнього руху, національні ініціативи, європейські стандарти, дорожньо-транспортні пригоди, моніторинг, новітні технології, міжнародне співробітництво.

Kogut V.M. National initiatives on road safety and their implementation.

The relevance of the topic is driven by the increasing number of road traffic accidents and the need to improve road safety. National road safety initiatives are an important component of state policy aimed at reducing accidents and saving lives. The effective implementation of these measures can significantly improve road conditions and contribute to the sustainable development of transport infrastructure.

The article is dedicated to the analysis of national initiatives in the field of road safety in Ukraine and their implementation in the context of European standards. The main objective of the research is to identify key areas and mechanisms for improving road safety by adapting European experience. Special attention is given to the analysis of legal acts regulating road safety, such as the Law of Ukraine «On Road Traffic» and resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine, as well as recommendations for their improvement.

The national initiatives being implemented in Ukraine are examined in the context of international cooperation and the adoption of European standards. The article also explores the impact of new technologies and information systems on enhancing safety, such as the use of GPS and automated systems for collecting data on road conditions.

Particular attention is paid to the role of national monitoring bodies responsible for overseeing road accidents and developing strategies to improve road safety. The experience of European Union

countries, specifically France, Germany, and Italy, regarding the creation and functioning of such bodies is analyzed, and recommendations for adapting these models in Ukraine are provided.

The article concludes by emphasizing the importance of a comprehensive approach to improving road safety, which includes the joint efforts of the state, the public, and international partners, as well as the integration of advanced technologies. The research findings can be useful for shaping new national road safety strategies and enhancing the effectiveness of existing measures.

Key words. Road traffic safety, national initiatives, European standards, road traffic accidents, monitoring, modern technologies, international cooperation.

Постановка проблеми. Актуальність теми безпеки дорожнього руху є однією з центральних проблем як в Україні, так і в Європі. Щороку кількість дорожньо-транспортних пригод залишається високою, що зумовлює необхідність створення та впровадження ефективних національних ініціатив з підвищення безпеки на дорогах. В Україні основними нормативно-правовими актами, що регулюють цю сферу, є Закони України «Про дорожній рух» та «Про національну поліцію», а також ряд постанов Кабінету Міністрів, які визначають стратегічні напрями у забезпеченні безпеки дорожнього руху [1, с. 153].

В Європейському Союзі існують стандарти безпеки, що значно знизили рівень смертності на дорогах завдяки впровадженню суворих вимог до інфраструктури, контролю швидкісного режиму та кампаній, спрямованих на підвищення свідомості учасників дорожнього руху. Національні ініціативи, які імплементуються в Україні, значною мірою базуються на європейському досвіді, адаптованому до українських реалій. Такий підхід дозволяє вирішувати питання безпеки на рівні системної координації з європейськими практиками.

Національні ініціативи відіграють вирішальну роль у покращенні ситуації на дорогах України, оскільки вони спрямовані на зниження кількості дорожньо-транспортних пригод і підвищення рівня безпеки дорожнього руху. Відповідно до Закону України «Про дорожній рух», основною метою державної політики у цій сфері є забезпечення безпеки учасників дорожнього руху, що передбачає реалізацію комплексних заходів.

Ключові аспекти національних ініціатив включають розробку і впровадження нових нормативно-правових актів, які адаптують європейські стандарти безпеки до українських умов. Наукові публікації, такі як статті про актуальні проблеми адміністративно-деліктного права, підкреслюють необхідність удосконалення зако-

нодавства для ефективної боротьби з правопорушеннями у сфері дорожнього руху [2, с. 525].

Імплементация таких ініціатив створює умови для підвищення відповідальності учасників дорожнього руху та формує культуру безпечного водіння, що, в свою чергу, має позитивний вплив на зменшення аварійності на дорогах [3].

Отже, **метою** дослідження є визначення основних напрямів і механізмів покращення безпеки на дорогах шляхом використання європейського досвіду.

Стан опрацювання проблематики. Аналіз наукових джерел засвідчує, що в Україні активізовано наукові дослідження щодо підвищення безпеки дорожнього руху, з акцентом на адаптацію європейського досвіду та використання новітніх технологій. Наприклад, Колодяжний М.Г. досліджує стратегії безпеки в Україні, підкреслюючи необхідність впровадження сучасних методів управління дорожнім рухом та координації з міжнародними стандартами [1, с. 153]. Водночас, Чернобук В.В. вказує на проблеми адміністративного права, які потребують вдосконалення для ефективнішого регулювання безпеки дорожнього руху [2]. Новіков О.В., у свою чергу, акцентує увагу на ролі цифрових інструментів у моніторингу дорожніх умов, а також розглядає ефективність таких інструментів у запобіганні ДТП [3]. Аналіз цих та інших наукових джерел підтверджує, що для підвищення безпеки дорожнього руху в Україні необхідно враховувати європейські стандарти, вдосконалювати правове регулювання та використовувати сучасні технології.

Виклад основного матеріалу. Національні ініціативи визначаються як систематичні заходи держави, спрямовані на досягнення конкретних цілей у соціально-економічній, екологічній, правовій та інших сферах. Вони можуть включати розробку нових законодавчих актів, програм і проектів, що відображають стратегічні пріоритети розвитку країни.

Ключові аспекти національних ініціатив охоплюють: національні ініціативи повинні мати чітко визначені цілі, які відповідають національним потребам і пріоритетам. Наприклад, законодавство України в сфері дорожнього руху ставить перед собою мету зниження аварійності на дорогах; ініціативи повинні охоплювати різні аспекти життя суспільства, інтегруючи правові, економічні та соціальні чинники. Це включає залучення громадськості, фахівців і міжнародних партнерів для реалізації програм; ефективна реалізація національних ініціатив потребує чіткої організації і співпраці між різними державними структурами, а також контролю за виконанням. Національні ініціативи є важливими інструментами для забезпечення стабільного розвитку держави та підвищення рівня життя населення,

їх реалізація має ґрунтуватися на законодавчій базі і наукових дослідженнях.

Роль національних ініціатив у сфері безпеки дорожнього руху полягає у створенні ефективних механізмів для зниження аварійності та покращення умов для всіх учасників дорожнього руху. В Україні національні стратегії безпеки дорожнього руху активно імплементуються відповідно до європейських норм та стандартів, що є важливим кроком на шляху до інтеграції в європейський простір. Українське законодавство щодо безпеки дорожнього руху, зокрема нові нормативно-правові акти, розробляється з урахуванням рекомендацій ЄС. Це включає запровадження нових технологій у дорожньому русі, таких як підсвічування розмітки, що підвищує видимість та безпеку [4]. Національні ініціативи реалізуються в рамках співпраці з міжнародними організаціями, такими як ООН, які допомагають у формулюванні стратегій безпеки та оцінюванні їх ефективності. Інтеграція європейських норм у національні стратегії безпеки дорожнього руху сприяє формуванню комплексного підходу до управління дорожнім рухом та зниження ризиків для учасників [5, с. 57]. Таким чином, взаємозв'язок між національними стратегіями і європейськими нормами є важливим елементом для досягнення високих стандартів безпеки дорожнього руху в Україні.

Національні спостережні органи в країнах Європейського Союзу (ЄС) виконують ключову роль у забезпеченні безпеки дорожнього руху через моніторинг та аналіз даних про аварійність. Основні функції цих органів включають: спостережні органи збирають дані про дорожні події, включаючи аварії, що дозволяє виявити тенденції та проблемні області на дорогах; на основі зібраних даних, органи формують рекомендації для покращення безпеки дорожнього руху. Ці рекомендації можуть стосуватися змін у законодавстві, інфраструктурних проєктів або навчальних програм для водіїв; важливою частиною діяльності спостережних органів є співпраця з Європейською комісією та іншими міжнародними структурами для впровадження стандартів безпеки.

Національні спостережні органи відіграють важливу роль у моніторингу дорожньої безпеки, оскільки їх діяльність забезпечує безперервний контроль за ситуацією на дорогах. Вони формують базу для прийняття обґрунтованих рішень та розробки ефективних політик у сфері безпеки дорожнього руху, що, в свою чергу, сприяє зниженню аварійності та підвищенню рівня безпеки для всіх учасників дорожнього руху.

Національні спостережні органи в країнах ЄС мають різноманітні моделі функціонування, що відображає специфіку національних підходів до забезпечення безпеки дорожнього руху. По-

рівняльний аналіз показує, що існує кілька основних моделей. Наприклад, у Франції функціонує Національна асоціація безпеки дорожнього руху (Sécurité Routière) [6], яка відповідає за моніторинг і розробку політик на національному рівні. Ця організація активно співпрацює з місцевими органами для реалізації програм безпеки. У Німеччині безпека дорожнього руху регулюється на федеральному рівні, але імплементація політик відбувається через земельні уряди [7]. Це дозволяє адаптувати програми до регіональних потреб. У Італії спостережні органи мають централізовану координацію, але місцеві органи також мають значні повноваження у реалізації програм, що дозволяє враховувати регіональні особливості [8, с. 678].

Прикладами успішних практик можуть слугувати програма «Безпечні дороги», що включає кампанії з підвищення обізнаності та заходи з контролю швидкості, показала значне зниження кількості дорожньо-транспортних пригод, а також модель «Vision Zero», що передбачає нульову смертність на дорогах, включає комплексний підхід до проєктування доріг і безпеки транспорту, завдяки чому країна досягла одного з найнижчих рівнів смертності в ДТП в Європі.

Ці моделі та приклади успішних практик можуть слугувати орієнтиром для України у створенні ефективної системи національних спостережних органів.

Створення ефективних національних спостережних органів в Україні вимагає врахування досвіду Європейського Союзу у сфері безпеки дорожнього руху. Аналіз документів та стратегій, що стосуються цієї теми, вказує на кілька ключових аспектів. Рекомендації ЄС підкреслюють необхідність інтеграції національних спостережних органів в ширшу систему управління дорожнім рухом, що включає моніторинг, аналіз і звітність про стан безпеки дорожнього руху. Документи ЄС пропонують впровадження системи оцінки ризиків, що дозволяє виявляти основні проблеми у сфері безпеки дорожнього руху і визначати пріоритети для втручання. Важливим елементом є налагодження співпраці між різними національними, регіональними та місцевими органами, а також з міжнародними структурами для обміну даними і досвідом. Рекомендовано розробити та впровадити сучасні інформаційні системи для моніторингу і аналізу даних про дорожньо-транспортні пригоди, що дозволить оперативно реагувати на зміни у ситуації на дорогах [9]. Успішна імплементація цих рекомендацій може стати основою для створення ефективних національних спостережних органів в Україні, що сприятиме покращенню безпеки дорожнього руху.

Адаптація європейського досвіду створення національних спостережних органів є ключовим

аспектом для покращення безпеки дорожнього руху в Україні. Для успішної імплементації необхідно врахувати наступні елементи. Україні слід оновити нормативно-правові акти, зокрема законодавство про дорожній рух, щоб воно відповідало стандартам ЄС. Це може включати інтеграцію положень Директиви ЄС щодо безпеки дорожнього руху, що регулює функції національних органів. Для забезпечення ефективного функціонування спостережних органів важливо налагодити співпрацю між різними державними установами, такими як Міністерство внутрішніх справ, Міністерство інфраструктури та місцеві органи влади. Це дозволить створити єдину інформаційну базу, яка враховуватиме дані про дорожні пригоди та ризики. Інтеграція новітніх інформаційних технологій і систем моніторингу, які використовуються в країнах ЄС, дозволить оперативно збирати та аналізувати дані. Наприклад, системи GPS та автоматизовані системи збору даних про дорожні ситуації можуть значно підвищити ефективність моніторингу. Забезпечення відповідної підготовки спеціалістів, які будуть займатися управлінням спостережними органами, є важливим елементом. Обмін досвідом з європейськими колегами та участь у міжнародних програмах можуть сприяти покращенню кваліфікації українських фахівців [8, с. 677]. Імплементація цих пропозицій дозволить Україні створити дієву систему національних спостережних органів, що відповідає європейським стандартам та вимогам.

Аналіз існуючих законодавчих актів в Україні виявляє кілька значних недоліків, які створюють перешкоди для ефективного імплементації національних ініціатив. Серед основних проблем можна виділити наступні. Багато існуючих нормативних актів не відповідають директивам ЄС, що ускладнює інтеграцію міжнародних норм у національну правову систему. Це стосується, зокрема, законодавства про безпеку дорожнього руху, яке потребує перегляду для відповідності європейським вимогам. Відсутність чіткої координації між міністерствами та відомствами створює прогалини у реалізації ініціатив. Наприклад, законодавство може бути ухвалене, але його реалізації заважають різні відомства, які мають різні пріоритети та стратегії. Часті зміни в законодавстві та неузгодженість актів створюють додаткові труднощі для реалізації національних ініціатив. Це підриває довіру до державних інститутів і призводить до затримок у впровадженні нових норм. Багато ініціатив потребують значних фінансових і людських ресурсів, які часто не забезпечуються державою. Це впливає на якість виконання законодавства та знижує ефективність спостережних органів. Отже, для подолання цих бар'єрів Україні необхідно здійснити системні зміни в законодавстві,

забезпечити ефективну координацію між державними органами, стабілізувати правову базу і забезпечити належні ресурси для реалізації національних ініціатив.

Ефективна імплементація національних ініціатив у сфері адміністративного права в Україні значно залежить від доступності фінансування та ресурсів. Оцінка потреб у фінансуванні та ресурсах для роботи спостережних органів вказує на кілька ключових аспектів. Багато спостережних органів стикаються з браком фінансових ресурсів, що обмежує їх можливості у виконанні покладених на них завдань. Це особливо актуально в умовах воєнного стану, коли пріоритети бюджету можуть бути спрямовані на інші, більш нагальні потреби [10]. Для ефективного виконання роботи спостережних органів потрібно не лише фінансування, але й доступ до кваліфікованих кадрів, сучасних технологій та інфраструктури. Відсутність таких ресурсів ускладнює виконання обов'язків та впливає на якість контролю за імплементацією законодавства [8, с. 681]. Важливим аспектом є необхідність забезпечення прозорості використання бюджетних коштів для спостережних органів. Це дозволить зміцнити довіру до державних інститутів та підвищити ефективність реалізації національних ініціатив [11]. Загалом, для покращення ефективності роботи спостережних органів в Україні потрібно забезпечити стабільне та адекватне фінансування, а також інвестувати в розвиток людських і технологічних ресурсів.

Висновки. Національні ініціативи відіграють ключову роль у покращенні безпеки дорожнього руху в Україні. Їх реалізація сприяє зниженню рівня аварійності, підвищенню свідомості населення щодо правил дорожнього руху, а також впровадженню нових технологій і методик управління транспортними потоками.

По-перше, системний підхід до імплементації національних ініціатив дозволяє зосередити зусилля на основних проблемах безпеки дорожнього руху, таких як недостатня інфраструктура, необізнаність водіїв і пішоходів, а також недоліки в контролі за дотриманням правил.

По-друге, спільні зусилля держави, громадських організацій та міжнародних партнерів забезпечують комплексний підхід до вирішення проблем, що виникають у сфері дорожнього руху. Це включає навчальні програми, проведення кампаній з підвищення обізнаності та розробку нових законодавчих актів, що регулюють безпеку на дорозі.

Таким чином, ефективна імплементація національних ініціатив не лише сприяє покращенню безпеки дорожнього руху, але й сприяє загальному розвитку суспільства, формуючи культуру безпеки серед усіх учасників дорожнього руху.

Вивчення національних ініціатив та їх імпле-

ментації в Україні відкриває кілька важливих напрямків для подальших досліджень, а саме: необхідно дослідити, як різні національні ініціативи впливають на безпеку дорожнього руху, зокрема через кількісні та якісні показники. Це дозволить оцінити, які програми працюють найкраще, а які потребують доопрацювання; порівняння українських ініціатив з міжнародними практиками може дати цінні insights для поліпшення національної політики в сфері безпеки дорожнього руху; важливим аспектом є дослідження фінансування та ресурсних обмежень, які можуть впливати на імплементацію національних ініціатив. Аналіз способів забезпечення стабільного фінансування стане ключем до їх успіху; вивчення сприйняття населення щодо ініціатив, а також їхнього впливу на поведінку учасників дорожнього руху може сприяти більш ефективному формуванню програм з безпеки; дослідження новітніх технологій та їх використання в системах управління дорожнім рухом відкриває перспективи для покращення безпеки. Ці напрямки можуть суттєво вплинути на подальший розвиток національних ініціатив, що, в свою чергу, сприятиме підвищенню рівня безпеки дорожнього руху в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Колодяжний М.Г. Стратегія убезпечення дорожнього руху в Україні. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2024. № 1 (31). С. 153–166. DOI: <https://doi.org/10.32631/vca.2024.1.12>.
2. Чернобук В.В. Актуальні проблеми адміністративно-деліктного права України. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. С. 524–527. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.06.91>.
3. Новіков О.В. Діджитал-інструменти у сфері безпеки дорожнього руху та їх роль у запобіганні дорожньо-транспортним пригодам. *Журнал східноєвропейського права*. 2024. № 126. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13840233>.
4. Інновації безпеки дорожнього руху (дослідження і розробки добавок для люмінесцентної дорожньої розмітки). URL: <https://nidi.org.ua/ua/innovaciyi-bezpeki-doroghnnyogo-ruhu-doslidghennya-i-rozrobka-dobavok-dlya-lyuminescentnoyi-doroghnnyoyi-rozmitki>.
5. Гусаров С.М. Роль і вплив державних органів на безпеку дорожнього руху в Україні. *Європейські перспективи*. 2017. № 1. С. 54–63. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/entities/publication/51736def-0b27-4bdf-8258-112a7b59b660>.
6. Sécurité Routière. URL: <https://www.securite-routiere.gouv.fr>.
7. Правила ПДР у Німеччині. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/3288/traffic-rules-in-germany-everything-you-need-to-know-and-how-to-protect-yourself-from-waste-in-the-event-of-an-accident>.
8. Діп І.Ю. Процес імплементації acquis ЄС у національне законодавство України. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. С. 676–682. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.01.119>.
9. Супровідна записка до проекту Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про дорожній рух” щодо основних засад державної політики із забезпечення безпеки дорожнього руху. URL: <https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=50985&pf35401=311402>.
10. Імплементація законодавства ЄС і виклики воєнного стану: Микола Потоцький про правову роботу IP офісу. URL: <https://nipo.gov.ua/implementatsiia-zakonodavstva-ies-i-vyklyky-voiennoho-stanu-mykola-pototskyj-pro-pravovu-robotu-ir-ofisu>.
11. Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 847. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80#Text>.